

A líraiság töpörtyűnyi aranyrögökként gurul elénk, jelzőkben és költői képekben gazdagon. Emlékezetes aforizmák: mindannyian elrontott sütik vagyunk; a gasztronómia a létezés metaforája, a rántott hús pedig nemzeti öntudatunké; a vaj a teremtés extrája. Bíró Zsófia merít a szlengből, miközben biblikus, archaikus fordulatokkal él. A keresztény hagyomány hívószavai (Isten, teremtés) és motívumai (bor, kenyér, kés, hal, pásztor, bárány) végig jelen vannak; sokszor ugyanaz a dolog (disznótor) minősül egyszerre pogány és keresztény rítusnak. A feleség „hazajön végre”, „végiül mindig hazajön” ismétlődő szavait olvasva bennem végig Pilinszky sorai lüktettek: „hazajutni végül – ahogy megjött ő is a Bibliában”, ám az APOKRIF világégés utáni magánya és messiásvárása csendes szólam maradt.

Bíró Zsófia kötete „ételekke bájolt lételméleti” kalandozásra hív bennünket. Boszorkánykonyhájában megfelelő stílusérzékkel és ironikus távolságtartással keveri az elemeket, melyek a szépirodalmi művet nemcsak széppé, de népszerűvé is tehetik: női írás, könnyedség, kulináris élvezetek, társadalomkritika, önironia, érdekes karakterek, burleszk és groteszk jele-
netek; példázatoság, mese, keleti és nyugati filozófia. Sokféle íz, illat, szín és textúra jelenik meg ebben a szeretetre vágyó és szeretni való könyvben.

Artzt Tímea

AKI NEM SZÚNIK MUTÁLNI

Simon Armitage: Válogatott versek
Fordította G. István László, Krusovszky Dénes,
Sirokai Máttyás
József Attila Kör–L'Harmattan Kiadó, 2013.
178 oldal, 2000 Ft

A vészesen fogyatkozó számú új versfordításkötetek egyik ritka példánya Simon Armitage VÁLOGATOTT VERSEI.

Armitage, az angol közép- és középmagyar kiemelt képviselője, 1963-ban született Anglia északi részén, Manchester közelében. Egyetemi tanulmányait földrajz szakon végezte, doktori disszertációját a televíziós erőszak fiatalok

bűnözőkre gyakorolt hatásáról írta. Évekig próbaidőre bocsátottak pártfogó felügyelőjeként dolgozott Manchesterben, ez a téma verseiben is fel-felbukkan. Angliában a leeds-i és a manchesteri, az USA-ban az iowai egyetemen tartott szemináriumokat írásművészetből; jelenleg a sheffieldi egyetem költészetprofesszora.

Első kötetével, az 1989-ben megjelent ZOOM-mal rögtön berobbant a fiatal angol líra élvonalába, ettől fogva nemzedéke egyik legtehetségesebb költőjeként tartják számon. Elnyeri a legígéretesebb angol pályakezdőnek odaítélt Eric Gregory-díjat. Hangja kiérlelt és félreismerhetetlen: egyszerre hallható ki belőle a kamasz mutálása és a millenniumi spleen. Ez a hangvétel egészen mehökkentően hasonlít az Armitage-nél két évvel idősebb Kemény István két évvel korábban megjelent első kötetére, a JÁTÉK MÉREGGEL ÉS ELLENMÉREGGEL címűre.

A ZOOM legtöbb versének színhelye felismerhetően Nagy-Manchester, ez a delelőjén egyszer már túljutott iparváros, buszvégállomásai-
val, vasúti hídjaival, csökötszert reklámozó plakátjaival – és a felső tízezer elegáns, sikkos elővárosaival. Bár Armitage egészen más nyelven szólal meg, és más költői eszközöket használ, a ZOOM mikrokozmoszának atmoszférája erősen emlékeztet idősebb költőtársának, a szintén északbrit Douglas Dunn-nak éppen húsz évvel korábban megjelent, szintén nagy feltűnést keltő első kötetére, a szintén észak-angliai városrost, Hullt megjelenítő TERRY STREET-RE. (Dunn amúgy annyira északbrit, hogy már skót.) Mindkét kötet lokális, ám nem partikuláris; vidéki, ám nem provinciális. Mindkettő már a címében jelzi, hogy kisvilágot kíván bemutatni: Dunn a helyszín – egyetlen utca – megjelölésével, Armitage pedig a zoomolás filmes módszerének jelzésével.

A film hamarosan központi szerephez jut Armitage életművében. Második kötete, a XANADU voltaképp egy filmetűd lírai szövege. 1992-ben Rochdale-ben, Manchester közelében lebontásra ítélték egy néptelen, kihalt lakótelepet, amelynek huszonhat házát az angol ábécé huszonhat különböző betűjével kezdődő névre keresztelték. A névadónak nyilván az X-szel volt a legnehezebb dolga, a választás végül a Xanadura esett, amely a Marco Polo útleírásában és Coleridge KUBLA KÁN-jában emlegetett mongol uralkodói nyári rezidencia egzotikus

pompáját idézi. A pompa asszociációja – lakótelepről lévén szó – eleve ironikusan hatott, a távoli egzotikum pedig csakhamar istenhátamögöttségé változott, amikor a helyi gyár bezárásával a lakótelepből gyakorlatilag szellemváros lett. A bontásra ítélt lakótelep a BBC látókörébe került, és megörökítendő ezt az ipartörténeti emlékművet, elhatározták, hogy filmet forgatnak róla, amelynek szövegírójaul Armitage-et kérték föl. A BBC mindig is feladatának tekintette ezt a fajta televíziós és rádiós ismeretterjesztést, egyúttal a kortárs brit művészek foglalkoztatását. Így készült el ez a YouTube-on megtekinthető széljárta film, amelynek zárójelenete a helyi magyar klubban játszódik, miután kiderül, hogy az ottmaradtak többsége (így a film főszereplője, a kísértet-lakótelep gondnoka is) magyar.

A filmes kitérő után Armitage következő kötete, a KÖLYÖK, a ZOOM hangvételében folytatja. Talán kicsit több az ironia, de továbbra is az antiklimax a meghatározó. Itt jelenik meg először az a későbbi verses- és prózakötetekben egyaránt visszatérő, atipikus struktúra, hogy egyes, tematikailag összetartozó szövegek nem szerveződnek ciklusba, hanem a kötetben szét-szórva lelhetők föl. A KÖLYÖK-ben ilyen tartalmi egységet alkotnak a Robinson-versek. Robinsonról nem egykönnyen eldönthető, mennyiben szerep és mennyiben alteregó. Annyi bizonyos, hogy Robison előképét leginkább az amerikai John Berryman Henryjében, esetleg a szintén amerikai Charles Olson Maximusában vagy a lengyel Zbigniew Herbert Cogito urában találhatjuk meg.

Hogy kötetünkbe csak egy Robison-vers került, ennek oka az, hogy a magyar válogatás egy az egyben vette át Armitage 2001-ben megjelent válogatott verseit – a döntés tehát így magáé a szerzőé.

Ha csak egy-egy vers erejéig is, de jelen van a válogatásban a Glyn Maxwell-lel közösen írt HOLDORSZÁG, valamint még három jelentős kötet, a valamelyest személyesebb GYUFALÉVEL, a HOLT-TENGERI VERSEK és a részint csillagászati ihletésű FELHŐKAKUKKVÁR anyaga.

Kimaradt viszont az angol válogatás lezárását követően publikált, az érett Armitage-et reprezentáló TYRANNOSAURUS REX VERSUS THE CORDUROY KID és a SEEING STARS (CSILLAGOKAT LÁTNÍ).

Armitage versvilágát kezdetektől valamiféle fura, blazírt indulat jellemzi. Szociális érzékenysége mindvégig feltűnő: próbaidősök, narkósok, alkoholisták, munkanélküliek, kallódó fiatalok csellengnek költészetében. Politikai-történelmi meggyőződését sem rejtette soha véka alá: az utóbbi időben két kifejezetten háborúellenes kötetet is publikált, mindkettő – a XANADU-hoz hasonlóan – filmverseket tartalmaz. A THE NOT DEAD (A NEM HOLTAK) három háborús veterán beszámolóin alapuló verses monológ. Hárman vallanak a tág értelemben vett közelmúlt világtörténelmének három térben távoli konfliktusáról: a maláj, az öböl- és a boszniai háborúról. A vallomás itt szó szerint is értendő: a filmben a volt katonák maguk olvasásuk fel a verseket, és kommentálják is őket. Az OUT OF THE BLUE (DERÜLT ÉGBŐL) szintén három konfliktus évfordulójáról emlékezik meg. Ebben a kötetben két televíziós és egy rádiós vers szerepel. A címadó OUT OF THE BLUE a szeptember 11-i, USA elleni terrortámadásról szól. A WE MAY ALLOW OURSELVES A BRIEF PERIOD OF REJOICING (TÁN MOST ÖRVENDEZHETÜNK EGY KICSIT) címe egy Churchill-idézet, a politikusnak 1945. május 9-én, a Győzelem Napján mondott beszédéből. Végül a CAMBODIA (KAMBODZSA) a BBC THE VIOLENCE OF SILENCE (ERŐSZAKOS CSÖND) című rádiójátékában hangzott el, megemlékezve a Vörös Khmerek hatalomátvételének harmincadik évfordulójáról.

Mindamellettt bármiről szól is Simon Armitage, hangja részvétel, szentvelen. A nyitóversben például egy hóviharba keveredett, elakadt autós haláláról ennyi olvasható: „*És aztán a kocsmában vitatkoztak forró puncsok fölött, / hogy kinek a verziója hitelesebb. // Azé, aki az antennára azt hitte, galagonyabokor ága? / Azé, aki felismerte a kocsikörvonalát? / Vagy azé, aki állítólag hallotta a dudát puhán / nyüszíteni, akár egy ébresztőórát a vastag paplan alatt.*” (Krusovszky Dénes fordítása.)

A részvét egyetlen jele a versvégé, hosszan tovahangzó kétségbeesett dudaszó.

A költészet kerülő útját járja be a MONDOM, MONDOM, MONDOM című vers is, amely egy erei felvágását túlélő öngyilkoshoz ilyen szentvelen szavakat intéz: „*Az pech. Mandzsetta, óra, karperec kell / neked, hihető: csipegetés közben / megszárt a szeder.*” (G. István László fordítása.)

Feltűnően nagy hangsúlyt kap a kegyetlen-ség: „*Egy faszí a hajó-csatornából került elő / lábán*

súlyos betoncipővel. / Másokat furgonok hátuljába gyömöszöltek // és faggattak, püföltek, / kinyírtak és szemétre dobtak / vagy eltüntették teljesen, mint Weldon Kees-t...” (A CUCC – Krusovszky.) Vagy máshol: „Mondhattam volna neki ezt, / de nem törődtem vele. Engedtünk egy kád vizet, / és belenyomtuk, megszáritottuk, felöltöztettük, / beraktuk a kisteherautó hátuljába, / aztán lekapcsolt fényszórókkal autóztunk // a megyehatárig. / Kinyitottuk a rakteret, és miután a fiam / átkutatta a zsebeit, mint egy matracot, / keresztülhúztuk a mezőn, háromra / átdobtuk a határ túloldalára.” (EGRES IDÉNY – Sirokai Mátyás fordítása.)

Ettől a kegyetlenségtől mintha még a – rendkívül plasztikusan ábrázolt – természet is menekülni próbálna: „A szökni próbáló levegő állati sikolya. / Puha ágak – csecsemőcsontok – roppanása. / Egy kiégett vastartály mélyvízi robbanása. / Mint a puská, egy túnyomásos konzervdoboz elsül...” (ÖT TIZENEGY KILENCVEN KILENC – Sirokai.)

A direkt személyesség kerülését Armitage különféle narrációs technikákkal oldja meg. Szóba került már a Robinson-versek kapcsán a szerepvers; ezt a verstípust már a ZOOM-ban alkalmazta (A CUCC). Mäskor bonyolultan, két szálon futtatja az eseményeket, például A YOSEMITE PARK MEDVÉI-ben. Egy másik elidegenítő effektus, amikor a cím és a versszöveg közötti összefüggés vár megfejtésre; ilyen az ÉS TUDOD, MIT TETT A GONDOLAT vagy a NEM A LAKBERENDEZŐS JÁTÉK című vers.

Sajátos, Armitage hezitálóan dacos attitűdjére jellemző közelítésmód a negatív körülírás: „Miután nem vittem el oltásra a macskát, / nem tettem a locsolócsövet helyére, / nem diktáltam be semmit, nem hoztam húst haza, / nem sikáltam a konyhatűzhely felé...” (HERKULES – G. István László.)

Vagy a címében szintén tagadást tartalmazó NEM A LAKBERENDEZŐS JÁTÉK. Vagy akár ez a váratlanul bensőséges, már-már vallomások részlete a GYUFALÉVEL-ciklusból: „Nincs hitem – ez a legnagyobb hibám. / Semmi nem készlet üvöltésre, nem indít tombolásra, / és dalra sem fakadok, táncra sem perdülök semmitől.” (NINCS HITEM – EZ A LEGNAGYOBB HIBÁM – Krusovszky.) És a nagyon erős zárlat ugyanonnan: „De okom nincs, okom nincs semmi sem.”

Szintén igen ritkán, de találkozhatunk ars poetica szerű részletekkel is Armitage költészetében: „Ő egyszerűen önmaga, teszi, amit jónak lát, / nincs fellengzős nótája, amit énekelhetne, / nincs választékos üzenete a nemzethez, / se zsenialitásról,

se nagy elhatározásról...” (KAPUS CIGARETTÁVAL – Krusovszky.)

Az önanonosság kérdése amúgy is egyre markánsabban jelen van Armitage-nél, például az elszabadult traktorgumikeréről szóló vers így végződik: „Jött egy pillanat, s más szférákba tévedt: / se irány, se út: nem volt önmaga.” (GUMIKERÉK – G. István László.)

Armitage kétségtelenül új szintet vitt az angol költészetbe. Nyelvveléhez nehezen találunk előzményeket. Ted Hughes szokták emlegetni vele kapcsolatban, holott azon kívül, hogy mindketten yorkshire-iek, és hogy Hughes válogatott verseit Armitage állította össze, kevés a közös pont. Vagy Philip Larkint, csak hogy Larkin szarkazmusa sokkal univerzálisabb, pusztítóbb és felnöttebb, mint Armitage íróniája. Nyersesége és poétikai tájszólása leginkább a szintén északangol Tony Harrisonéra emlékeztet, de Armitage kíméletlensége mégis valahogy sokkal lekerekítettebb. Ugyanakkor Armitage is hagyományos verseket ír (bár a TYRANNOSAURUS-kötetben a talált verssel, sőt a csak tükörrel olvasható tükörverssel is kísérletezik), és végső soron a költészet ősi alapkérdéseire jut el. Mint például a remek MI KETTEN című versben, amely XIX. századi falubelije, folyamatos ihletadója, a lancashire-i dialektusban író Samuel Laycock művének, a TE ÉS ÉN-nek modernizált változata, és amely horatiusi zárlatra fut ki: „Így aznap, mikor majd kiásnak minket, / rögtön látni fogják, hogy te kurvára menő voltál, / én meg egy senki. / Tartsd ezt észben, // mert a férgek nem érzik majd csontjaink különbségét.” (Krusovszky.)

*

A kötet a József Attila Kör és a L'Harmattan Kiadó közös gondozásában jelent meg, G. István László, Krusovszky Dénes és Sirokai Mátyás fordításában, Krusovszky Dénes szerkesztésében. Úgy tűnik, túl sok gazdája volt a könyvnek, ám egyik sem az igazi. A L'Harmattan láthatóan kiváló nyomdával dolgozik, a szép külsőhöz képest annál bosszantóbb a sok félreütés (korrektor aligha látta a szöveget, jelen írásunkban az idézeteket sajtóhibátlanított változatban közöljük) és a tipográfiai hiba (sorok és versszakok tördelése, sorbehúzások elmulasztása stb.). Jelölés híján például csak következtetni lehet, igaz, nagy bizonyossággal, hogy az ÉGGÖMB című ciklus fordítása G. István László munkája.

Miután magyar kiadók versfordításköteteket mára gyakorlatilag teljes mértékben külföldi (döntően EU-s) pályázatokon elnyert pénzből adnak ki, és mivel sem a pályázatok elbírálói, sem a hazai kiadók emberei nem szeretik a bonnyodalmakat, megszűnt annak a lehetősége, hogy egy reprezentatív versfordításkötetet a szerkesztő és a fordítók rakjanak össze. Ezzel a magyar kötet összeállítóinak alkotói szabadsága nagymértékben csorbul. Evidens, hogy a magyar munkatársak esetenként máshova tennek a súlypontokat, arról nem is beszélve, hogy a válogatás során figyelembe vennék a fordíthatóság szempontjait meg azt, hogy mely darabokat fordítanak le szívesen. Fura paradoxon ez épp most, amikor a fordítót a világon egyre több helyen társszerzőként kívánják elismertetni, joggal.

Nemigen valószínű, hogy máskülönben a magyar Armitage-kötetbe a kontextus teljes ismeretlensége ellenére bekerült volna például a XANADU két verse, miközben az angol válogatás óta eltelt tizenhárom év – egy komplett költői periódus – természetéből még csak ízelítőt sem ad. A remek lehetőség, hogy megismerkedjünk egy jelentős kortárs költővel magyarul, így olyan, mintha egy ötvenéves pályázóról kizárólag érettségi fényképek állnának rendelkezésre.

Egyébként alig találhattak volna nehezebb feladatot a kötet fordítói. Armitage versei gyakran sztorik, de maga a történet nemegyszer enigmatikus, kihagyásos, egyszer csak elszakad a realitástól, álomszerűen szeszélyessé válik. A fordító így kérdős éjszakai úton kénytelen előrehaladni, kopott útburkolati jelek és ki-kidőlt mérőldkövek között. Sokszor inkább csak a mögöttes indulat íve alapján sejtheti, merre kell továbbmozdulnia (például a KÖLVÖK című versben). Éppen ezért nagyon fontos, hogy ami az angolban enigmatikus, az magyarul ne legyen homályos. Sajnos ezt nem mindig sikerül megoldani. Néha érthetetlen, miért nem kezd el gyanakodni a fordító, hogy egy szó, kifejezés általa ismert jelentése biztosan nem passzol a szövegbe. Vagy a szerkesztő. De mi van akkor, ha maga az egyik fordító a szerkesztő? Sejthető, hogy a cél itt is a spórolás – csak hát a könyvcsinálás szakmája épp az ilyen hibák kiszűrésére dolgozta ki néhány évszázada a független és elfogulatlan szerkesztő státuszát.

Néhány példa a félrefordításokra. Egy pénz-tárcába rejtett fotó nyilván nem „ingeny” fény-

kép (ahogyan Sirokai fordítja), hanem árulkodó (give-away). Egy versben, amely azzal a panasszal kezdődik, hogy „*Nincs hitem – ez a legnagyobb hibám*”, igen bizarr fordulatnak tűnik a harmadik sortól, hogy „*Egy maréknyi ember lehet csak olyan, mint én, / ki virradóra benzimbe áztatja magát / s lánggra lobban a világ nevében*” (Krusovszky). Persze, hiszen az angol így szól: „*A man like me could be a real handful*”, azaz itt a „*handful*” egész más értelemben áll: kb. „egy hozzám hasonló ember lehetne akár nehezen kezelhető is...”. Elveszett szerelméhez írt versében az, hogy „*nem nyugtatta tenyerében a lány mellét, / elvesztése: mintha húskönnyet // sírna szíve / a fájdalom helyéről*” (Krusovszky), nemcsak értelmét tekintve háborzongató (Armitage, mint láttuk, elvileg bármikor képes volna mellrákot megverselni, ám itt semmi sem indokolja), hanem szintaktikailag is széteső. Pedig az angol nem az: „*nursed in his hand her breast, / her left, like a tear of flesh // wept by the heart / where it hurts*”. Azaz a „*left*” itt nem ige, hanem melléknév: a lány bal melle – így rögtön érthetővé válik a szív hullatta húskönnny képe is. Gyanús az is, amikor a tűzről a vak azt mondja: „*Szépén lobog, de árnya a múltra vetül*” (Sirokai). Valójában („*A decent blaze, but a shadow of those in the past*”) csak árnyéka elmúlt idők tüzeinek. Ugyanitt az „*egy medence hamu*” („*a pool of ash*”) természetesen hamutócsa. A visszatérő nyomorhoz szóló allegorikus versben ez áll: „*Túl sokáig néztem már a hátad. / Előző telen, mikor náthával törtél rám, / szakítanom kellett volna veled...*” Itt a fordító, Krusovszky Dénes két soron belül két kifejezést is félreért. „*I’ve tried too long to see the back of you*”: túl régóta próbálok a hátadat látni, magyarán kinézni téged, megszabadulni tőled. „*When you came down with the flu*”: amikor influenzával ágynak estél.

És akkor arról még nem is beszéltünk, hogy ez a vers végig felismerhetően, helyenként újszerűen, de legtöbbször a régiék modorában rímel, már csak a klasszikus mintául szolgáló Laycock-vers okán is. A magyar változat teljesen elhagyja a rímelést. Ha nem volnának a tartalmi félreértések, föl sem merülne, hogy talán azért, mert a fordító nem vette észre az eredeti rímelését; bár akkor sem győzne meg, hogy miért döntött így. Hiszen Armitage költészetének a hol blazírt, hol új szentimentális hang és a pop- és képregénykultúra szóképlete mellett épp az angol költészetben hosszú

időn keresztül nagy ívben elkerült rímelés megújítása, hol slendrián, hol virtuóz, hol az észrevehetőség határáig visszafogott, telt, elhangolt, kecske-, bokor- és különféle rímek a jellemzői. A rímek egyúttal természetesen generátorai is Armitage verseinek. Amikor például egy motor hátsó ülésén utazó lányról így ír: „*on her new man's Honda /who, with the lights at amber, // put down both feet*”, akkor nyilván azért nem sárgára, hanem borostyánszínűre vált a lámpa nála, hogy a *Honda* és az *amber* rímelhessen, ám a rímbravúrral járó kissé affektált megfogalmazás egyúttal nagyon is jól beleillik Armitage némileg spleenes versvilágába. E rímelés átültetése roppant nagy kihívás, feltételezi az angol és magyar rímtörténet ismeretét, egymásra vetítésüket és talán a magyar rímarzenál megújítását is. És ezt a feladatot a fordítók helyenként kitűnően oldják meg, efféle rímleletekkel és rímtalálmányokkal: *neki/senki, átugrottam/nadrágomban, inkább/dékánt, halni meg/addig megy, kész cirksusz/ágyba bújsz, ég falevele/éljen vele, vörösbegy/özvegy*. Az egész versen végigvitt bravúros rímelésre példa a TALPIG FELFEGYVERKEZNI EZERNYI VIRÁGGAL, G. István László fordításában. Nem véletlenül – hármuk közül ő a legrutinósabb fordító.

Krusovszky és Sirokai erőssége a helyes regiszter (G. István László időnként megemeli az eredeti szöveget, például a MONDOM, MONDOM, MONDOM című versben).* Krusovszky sokszor bátran rugaszkodik el az eredetitől, és találja meg a szöveg intenciói alapján a kellő szleng kifejezéseket (*kiütötte magát, arra varrjál gombot, csordaszellem*). Ugyanez igaz Sirokaira is (*mi volt azzal a bigével*); emellett az ő képei időnként, például a KÖLVÖK-ben vagy az ÖT TIZENEGY KILENCVEN KILENC-ben, elképesztően erősek (*egy örláng körlégzése, ólomsúlypont*). Viszont mindketten bántóan sokat használják a folyamatos határozói igenevet.

A rímhez kapcsolódóan kell még szólni Armitage másik központi versszervező eleméről, a versritmusról is. A mai angol lírában kevesen használják ugyanis ekkora virtuozitással a nyelv metrikájának lehetőségeit. A blank verse-t hol a klasszikus shakespeare-i formájában alkalmazza, hol fellazítja, anapesztizálja, hol megújítja a sort, hol dalszerűen rövidíti – a ritmus

versen belül is válthat, de a verszene (különösen a tematikához képest) mindig már-már zavarba ejtően tiszta. Armitage ennek nagyon is tudatában van, és különböző trükkökkel tördeli saját harmóniáját. A YouTube-on található felvételek szerint felolvasás közben rendre kiköckenti magát a tempóból. De az írásképpel is képes interferenciát létrehozni. Egyik verse például így kezdődik: „*Anyone here had a go at themselves / for a lough? Anyone opened their wrists / with a blade in the bath?*” A mondatvég és a sorvégek együttes erővel szinte teljesen észrevehetlenné teszik, hogy két tökéletesen szabályos és rímelő anapesztusi mondatról van szó.

Talán Armitage verslűktetésének visszaadásával marad leginkább adós a fordításkötet. Krusovszky és Sirokai fordításaiban helyenként egészen hosszú, hús szótag feletti, ráadásul ütemtelen sorok találhatók. Nyilván van úgy, hogy az angol 10 db egy szótagos szava megoldhatatlan helyzet elé állítja a fordítót („*No dog howls like a dog kicked out at night*”), az olvasóban mégis az az érzés alakul ki, hogy ha megpróbáltak volna egy-egy sort szelektálással és átstrukturálással tömöríteni, egyszerűen megmunkálni, az eredmény verszerűbb lett volna.

Érdekes módon épp az ellenkező utat választotta G. István László. A szabályos blank verse-t vette zsinórmértékül, akkor is, amikor lett volna játéktér egy kicsit hosszabb pórásra eresztieni egy-egy sort.

A XX. századi magyar versfordítás igazi hungarikum. Nemcsak a tautologikus nyelvi értelemben, hanem elsősorban azért, mert alig néhány nyelven alakult ki ekkora kultúrája, hagyománya, nem sok helyen művelték a legkiválóbb költők, nem sok nyelven jött létre ilyen terjedelmes, ilyen magas színvonalú és, mondhatni, népszerű versfordításkorpusz.

A műfordítás médiuma a könyvkiadás. Miután az utóbbi bő évtizedben elvette adtak ki magyar versfordításkötetet, a szerkesztőségekből eltűnt a gondos hozzáértés, a versfordítóműhelyek is lassan megszűntek, és a magyar versfordítói tradíció megszakadt. Legjobb esetben lappang. Az ilyen körülmények között megjelent Armitage-kötet magán viseli e hanyatlás minden nyomát. Nagy vállalkozás, nem kevés kudarccal. Kár, hogy nem lett jobb. De jó, hogy lett.

* Új fordítását lásd az 1452. oldalon, FIGYELJ FIGYELJ FIGYELJ címmel. (A szerk.)